

عوامل مؤثر بر سرمایه گذاری مالی مستقیم خارجی در صنعت حمل و نقل هوایی ایران

نرجس کمالی کرمانی^۱

تاریخ دریافت: ۱۳۹۴/۰۲/۱۴ ، تاریخ پذیرش: ۱۳۹۴/۰۷/۲۷

چکیده

حمل و نقل از امور زیربنایی و یکی از اجزای مهم چرخه ی تولید- مصرف محسوب می گردد. که در فرآیند رشد اقتصادی نقش مهم و تأثیرگذار دارد. حمل و نقل هوایی به عنوان شاخه ای از صنعت حمل و نقل، بخش بزرگی از این بازار اقتصادی را در بر دارد، که خود شامل قسمت های مانند ساخت، بهسازی و توسعه فرودگاه ها، تجهیزات پروازی، تکنولوژی هواپیماها و سیستم های کنترلی است. سرمایه گذاری خارجی معمولاً در دو قالب، سرمایه گذاری سهامدارانه خارجی و سرمایه گذاری مستقیم خارجی صورت می گیرد. سرمایه گذاری مستقیم خارجی، نوعی سرمایه گذاری است که به منظور کسب منفعت دائمی و همیشگی در مؤسسه ای مستقر در کشوری غیر از کشور سرمایه گذار صورت می گیرد و نتیجه آن کسب حق رأی مؤثر در مدیریت شرکت است (۱۵). سرمایه گذاری مستقیم در این صنعت موجب افزایش بهره وری، اعتماد به این سیستم حمل و نقل، جذب توریست و شکوفایی اقتصاد کشور خواهد شد.

این مقاله به بررسی عوامل مؤثر بر سرمایه گذاری مالی مستقیم خارجی در صنعت حمل و نقل هوایی در ایران می پردازد. برای جمع آوری داده ها از پرسشنامه استفاده شده است. برای این منظور ۱۳۰ پرسشنامه بین نمونه مورد بررسی توزیع و از آن میان ۱۱۰ پرسشنامه برگشت شده، که از این تعداد ۹۵ پرسشنامه مورد پذیرش قرار گرفت. برای تجزیه و تحلیل داده ها از آزمون T-student استفاده شد.

- عضو هیئت علمی گروه حسابداری دانشگاه بجنورد

Narjes.kamaly@gmail.com

نتایج پژوهش نشان می‌دهد که عوامل موثر بر این موضوع را می‌توان به ۴ دسته کلی سیاست‌گذاری‌های اقتصادی، ساختار اقتصادی، ساختار حقوقی تشویقی و حمایتی و در آخر جغرافیا و سیاست تقسیم بندی نمود که اثر هر کدام از این موارد بر سرمایه‌گذاری مالی خارجی مثبت ارزیابی شد.

کلید واژه: سرمایه‌گذاری مالی مستقیم خارجی، صنعت حمل و نقل هوایی، سیاست‌های اقتصادی

مقدمه

شرایط اقتصادی و اجتماعی هر کشور یکی از نمادهای توسعه یافتگی هر کشور است. سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی (FDI) نقش بزرگی در پیشرفت‌های اقتصادی دارد. افزایش سرمایه در کشور میزبان در حجم زیاد علاوه بر توسعه‌های زیر ساختی و شروع پروژه‌های بزرگ، باعث افزایش اشتغال، کاهش بی‌کاری و افزایش درآمد و رفاه مردم آن کشور خواهد شد. با این سرمایه می‌توان دانش را از کشورهای دیگر به کشور میزبان انتقال داد و نیروی کار کشور را آموزش داد. ارتقا بازار اقتصاد کشور میزبان و افزایش سرمایه در دو کشور میزبان و کشور سرمایه‌گذار از دیگر نتایج این موضوع است. یکی دیگر از نتایج افزایش FDI ورود به بازار بزرگ جهانی است. با توجه به امکان سرمایه‌گذاری در کشورهای مختلف، مطلوبیت یک یا چند متغیر به تنهایی برای تشویق سرمایه‌گذاری کافی نخواهد بود، بلکه ارزیابی تمام متغیرها به صورت یک مجموعه، می‌تواند منجر به انجام سرمایه‌گذاری خارجی در یک کشور شود.

صنعت حمل و نقل هوایی یکی از زیر شاخه‌های حمل و نقل است. با توجه به این که صنعت مذکور از جمله موارد امنیت ملی به حساب می‌آید و همچنین به علت این که ایران در تحریم قرار گرفته است و از طرفی دیگر با کشورهای دیگری که در این صنعت حرفی برای گفتن دارند، تضاد منافع سیاسی دارد، سرمایه‌گذاری خارجی در این صنعت دشوار بوده و تاکنون اقدامی از این دست صورت پذیرفته است.

از طرفی این صنعت به عنوان یکی از صنایع پر منفعت، ارزش بررسی‌های اصولی و سرمایه‌گذاری‌های پر بازده را دارد. برای جذب FDI نخست باید عوامل موثر بر آن را شناسایی و سپس در زمینه بهبود عوامل یاد شده تلاش شود. این پژوهش نیز در صدد دستیابی به این مهم می‌باشد.

مبانی نظری

عوامل موثر بر FDI در این صنعت و سایر صنایع

مطالعات انجام شده در سایر کشورها نشان دهنده آن است که، تحقیقات بسیاری در زمینه جذب FDI صورت پذیرفته است. ریسک سرمایه به عنوان یک عامل مهم در بسیاری از تحقیقات در نظر گرفته شده است. همچنین عواملی مانند بازگشت سرمایه، بازاریابی و تبلیغات، زبان و فرهنگ از پارامترهای وزن دار در این زمینه است.

سیستم حقوقی کشور میزبان و قوانین حقوقی و تضمین بازگشت و بیمه سرمایه یکی دیگر از عوامل مهم در سرمایه گذاری مستقیم خارجی است. حقوق نیروی کار چه در کشور میزبان و چه در کشور سرمایه گذار عامل وزن دار دیگری است که حجم و جهت این سرمایه گذاری را مشخص می کند.

منابع طبیعی کشور میزبان، کمبود مواد اولیه و خام در کشور سرمایه گذار در زمینه صنعت مورد بحث، فاصله دو کشور و منابع انسانی کشورها، نیروی کار و تجارب مدیریتی در صنعت مذکور از دیگر عوامل بررسی شده در تحقیقات پیشین است.

اندازه بازار با استفاده از پارامترهایی مانند GDP، GNP و مقیاس بازار سنجیده می شود، که خود عاملی وزن دار در جذب سرمایه مستقیم خارجی است. تکنولوژی دو کشور، دانش مناسب و نه الزاما به روزترین دانش، بهره وری نیروی کار نیز از دیگر عوامل موثر در جذب FDI است.

در آخر می توان عوامل موثر دیگری مانند قدرت چانه زنی، تاخیر زمانی بین سرمایه گذاری و بازگشت سود و سرمایه، موانع تجاری، مالیات، تورم و R&D را نام برد که هر کدام بر روی جذب یا افزایش میزان سرمایه گذاری خارجی اثر گذار است.

لذا در این پژوهش عوامل موثر بر سرمایه گذاری مالی مستقیم خارجی در صنعت حمل و نقل هوایی ایران را به ۴ دسته کلی تقسیم کرده که هر کدام زیر مجموعه های ذیل را شامل می شود:

۱- سیاست گذاری های اقتصادی

- **فضای باز و ثبات اقتصادی:** فقدان ثبات سیاسی از مهم ترین مؤلفه های است که فعالیت های اقتصادی را تحت تاثیر قرار می دهد. ثبات اقتصادی به معنی وجود شرایط با ثبات، مطمئن و قابل پیش بینی برای فعالین اقتصادی است به طوری که شهروندان

سرمایه های خود را به طور مطمئن در جریان انداخته و به طور مطمئن در جریان انداخته و سود خود را برداشت کنند. در شرایط عدم ثبات اصولاً تشکیل سرمایه با مانع روبرو است و سرمایه‌های جامعه به سمت فعالیت‌های غیر مولد، واسطه‌ای و زود بازده سوق می‌یابد [۸]. هر چه بیشتر به سمت فضای باز و ثبات اقتصادی حرکت کنیم، میزان ریسک سرمایه‌گذاری کاهش خواهد یافت.

- **ریسک سرمایه‌گذاری:** برای تعیین ریسک سرمایه‌گذاری هر کشور از ۱۰ معیار ذیل استفاده می‌شود: ریسک امنیتی، ریسک ثبات سیاسی، ریسک کارایی دولت، ریسک نظام حقوقی و قوانین، ریسک اقتصاد کلان، ریسک تجارت و پرداخت‌های خارجی، ریسک سیاست مالیاتی، ریسک بازار کار، ریسک مالی و ریسک زیر ساختاری [۲]. هر چه ریسک سرمایه‌گذاری در یک کشور کمتر باشد جذب FDI در آن کشور بیشتر خواهد بود.

- **سیاست‌های ارزی:** به هر میزان نرخ ارز از ثبات بیشتری برخوردار باشد، اطمینان بیشتری در فضای اقتصادی کشور ایجاد می‌شود و به دنبال آن تصمیم‌گیری برای سرمایه‌گذاران خارجی ساده‌تر می‌شود.

- **سیاست‌های بازرگانی:** میزان آزادی بازرگانی خارجی را نشان می‌دهد. هر چقدر معافیت‌های گمرکی بر نهاده‌های واسطه‌ای و سرمایه‌ای مورد نیاز سرمایه‌گذاران خارجی بیشتر باشد، جریان FDI به کشور بیشتر خواهد بود.

- **سیاست‌های مالی:** نشان‌دهنده وضعیت کسری بودجه دولت و درآمدهای مالیاتی است. در صورت وجود کسری بودجه و تأمین آن از طریق استقراض از بانک مرکزی، شاهد بروز تورم در کشور میزبان خواهیم بود و همان‌طور که عنوان شد این امر اثر منفی بر جریان سرمایه خارجی دارد. به علاوه وجود مالیات مضاعف بر درآمد شرکت‌های سرمایه‌گذار اثر منفی بر این جریان خواهد داشت. طبیعی است که سرمایه‌گذار نمی‌تواند در دو کشور مالیات پردازد. همچنین بالا بودن مالیات بر درآمد و سود فعالیت‌های تولیدی و خدماتی منجر به کاهش درآمد آنان پس از کسر مالیات شده و با کاهش سطح بازدهی، سرمایه‌گذاری خارجی به کشور کاهش خواهد یافت [۱۵]

-۲ **ساختار اقتصادی:** هر چقدر ساختار و زیرساخت‌های اقتصادی یک کشور قوی‌تر باشد سرمایه‌گذاران خارجی تمایل بیشتری به سرمایه‌گذاری مستقیم در آن کشور دارند.

عمده‌ترین عوامل ساختاری اقتصاد که به طور مستقیم بر جذب سرمایه مؤثر است عبارتند از:

- **گسترده‌گی بازار**: هر چقدر بازار کشوری گسترده‌تر باشد و هنوز اشباع نشده باشد جریان سرمایه به آن کشور تقویت می‌شود.

- **بدهی خارجی**: بدهی خارجی کشور با جذب سرمایه خارجی نسبت معکوس دارد و این بدین معنی است که هر چه بدهی خارجی کشوری کمتر باشد، تمایل افراد و دولت‌ها به سرمایه‌گذاری در آن کشور بالاتر است. بر اساس گزارش بانک جهانی میزان بدهی خارجی بلند مدت ایران در سال ۲۰۱۱ نسبت به سال ۲۰۱۰ کاهش داشته است [۱۰]

- **ساختار تامین مالی در صنعت مذکور**: هر چقدر وضعیت نظام بانکی کشور قوی‌تر باشد و تسهیلات سهل‌تر و بیشتری به مشتریان خود ارائه دهد، زمینه‌های لازم را برای سرمایه‌گذاران خارجی بیشتر فراهم می‌آورد.

- **تاسیسات زیر بنایی**: وجود زیرساخت‌های اقتصادی گسترده‌تر نظیر راه‌ها، بنادر، سیستم‌های ارتباطی و... عوامل مؤثر در جذب سرمایه هستند.

- **منابع انسانی و مهارت نیروی کار**: ایران به لحاظ وفور نیروی انسانی ماهر به ویژه مهندسين و متخصصين تحصيل کرده در سطح بسیار بالایی قرار دارد. دسترسی به چنین ظرفیت عظیمی از نیروی انسانی تحصيل کرده و کارآمد با هزینه تقریباً رقابتی یک مزیت قابل ملاحظه محسوب می‌گردد [۶]

- **گسترده‌گی شبکه اطلاعات رسانی**: در صورت وجود یک شبکه اطلاع‌رسانی قوی که اطلاعات به روز و دقیق را در خصوص نیروی کار، زیرساخت‌ها، امتیازات و... در اختیار سرمایه‌گذاران قرار دهد، انگیزه ورود سرمایه به کشور تقویت می‌شود.

- **سود دهی بلند مدت**

۳- **ساختار حقوقی تشویقی و حمایتی**: برخی از کشورها جهت جلب سرمایه‌گذاران خارجی اقدام به اعطای امتیازاتی می‌نمایند. مسلم است که هر چه میزان امتیازها بیشتر باشد سرمایه‌گذاران با تمایل بیشتری به سرمایه‌گذاری اقدام می‌کنند. در این ارتباط می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- **معافیت‌های مالیاتی**: با توجه به اینکه ما به دنبال افزایش جذب FDI در ایران هستیم، از معافیت‌های مالی و تخفیفات در مالیات بر سرمایه می‌توان به عنوان عاملی

موثر در افزایش سرمایه گذاری خارجی یاد کرد. طولانی بودن دوره معافیت مالیاتی یک مزیت دیگر است. بر اساس قوانین جاری ایران متناسب با نوع فعالیت به مدت ۴ تا ۸ سال معافیت مالیاتی وجود دارد و چنانچه فعالیت در یک منطقه کم تر توسعه یافته قرار یابد مدت معافیت مالیاتی بین ۶ تا ۱۲ سال خواهد بود. سرمایه گذاران و سهامداران این گونه شرکت ها نیز به همین مدت از پرداخت مالیات بر سود سهام معاف هستند [۶]

- تضمین بازگشت سرمایه و سود

- جلوگیری از مصادره سرمایه های خارجی

- پوشش بیمه ای: سرمایه گذار با خطراتی از قبیل سلب مالکیت، عدم امنیت جانی و مالی، ریسک انتقال پول، نقض قرارداد و غیره روبرو است. سرمایه گذار خارجی که در محیط خارج از موطن اصلی خود به کسب و کار می پردازد نسبت به خطرات فوق حساسیت زیادی دارد. امنیت سرمایه و سود برای سرمایه گذار مهم ترین عامل برای سرمایه گذاری است. در راستای رفع این نگرانی ها، یکی از روش های موجود، اجرای قوانین بیمه است. در واقع بیمه سرمایه گذار یکی از عواملی است که در ایجاد امنیت مالی برای سرمایه گذار نقش مهمی ایفا می کند [۸]

- خدمات عمومی ارزان تر مانند آب، برق، گاز و...

- امکانات و تدابیر در زمینه کاهش هزینه ها در این صنعت

۴- جغرافیا و سیاست: زمانی که بازار آزاد به درستی عمل نکند، مثل موقعی که مکانیزم بازار نتواند امکانات موجود را به طور کامل به کار گیرد، یا مزیت های رقابتی جدید را توسعه بخشد و یا نتواند علائم مناسب را به کارگزاران اقتصادی بدهد تا تصمیم گیری مناسب در سرمایه گذاری نمایند، دخالت دولت الزامی است. البته این دخالت به نحوی است که دولت قادر باشد نسبت به طراحی، به کارگیری و نظارت بر سیاست هایی که ناتوانی را جبران می نماید، اقدام کند.

- تحریم: تحریم کاستن داد و ستدهای معمول بین دو طرف است که یک طرف تصمیم می گیرد سطح و عمق داد و ستد را کاهش بدهد یا حتی متوقف کند. این مقوله به کاهش و در برخی موارد به حذف سرمایه گذاری مستقیم خارجی در کشور تحریم شده منجر می شود.

- شرایط اقتصادی ایران

- **شرایط سیاسی ایران** : با توجه به تلاش ایران برای دستیابی به انرژی هسته‌ای، جانب‌گیری خصمانه تعدادی از کشورها علیه ایران و اعمال تحریم‌های گوناگون طی سال‌های اخیر از طرف ۱+۵ شرایط سیاسی ایران عدم ثبات دارد. همچنین با توجه به اینکه ایران هنوز عضو تجارت جهانی نشده است (بنابه دلایل سیاسی و توتو برخی از کشورها عضو این سازمان) علاقه سرمایه‌گذاران خارجی به سرمایه‌گذاری در ایران طی سال‌های اخیر کاهش داشته است.

- **مکان جغرافیایی ایران (منطقه خاور میانه)** : ایران در منطقه جغرافیایی خاورمیانه و آسیای مرکزی قرار دارد و از لحاظ ژئوپلیتیک و استراتژیک موقعیت مناسبی را داراست [۲]

- **محدودیت و ممنوعیت در پذیرش سرمایه خارجی در این صنعت**

دو عامل امنیت پروازها و اعتماد مردم به این صنعت و سطح تکنولوژی که در هیچ کدام از این دسته‌ها قرار نگرفت.

پیشینه تحقیق:

مدل هان اسمیت با تمرکز بر یک راهکار خاص، گسترش فرودگاه‌های اروپا را تجزیه و تحلیل کرده است. او نتیجه گرفته است که ارزش زیرساخت‌های فرودگاه باعث بهبود موقعیت استراتژیک فرودگاه می‌شود. سرمایه‌گذاری در این زمینه در آینده توانایی فرودگاه را برای بدست آوردن فرصت‌های رشد در این صنعت افزایش دهد [۱۳]

شاه آبادی به بررسی نقش تجارت بین الملل، سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی، سرمایه انسانی و سایر متغیرهای مؤثر بر بهره‌وری کل عوامل پرداخته است. کارهای او مؤید این مطلب است که انباشت سرمایه خارجی از طریق تجارت بین الملل و سرمایه‌گذاری R&D مستقیم خارجی تأثیر مثبت بر بهره‌وری کل عوامل و نرخ تورم تأثیر منفی بر بهره‌وری کل عوامل دارد [۵]

دائی کریم‌زاده و همکارانش بر این باورند که سرمایه‌گذاری در صنعت حمل‌ونقل با افزایش امکان دسترسی به بازارهای مصرفی و ستاده‌های تولید، به توسعه اقتصادی کمک می‌کند. آن‌ها سرمایه‌گذاری در بخش حمل‌ونقل را بر رشد اقتصادی مؤثر می‌دانند [۳]

شیرین بخش، سیاست های پولی، نرخ ارز و اعتبارات را عواملی موثر بر سرمایه گذاری در نظر گرفته است. که در این بین سیاست های پولی نقش پررنگ تری را در این زمینه ایفا می کند. [۶]

احمد موسی (۲۰۰۲)، در تحقیقات خود پارامتر اندازه بازار و هزینه های نیروی کار، مکان های جغرافیایی، فاصله بین منبع و کشور میزبان، ریسک سیاسی و ریسک کشور، سیاست های مالیاتی، و موانع تجاری، بی ثباتی سیاسی، چارچوب های قانونی و مالی در کشور میزبان، را بر سرمایه گذاری مستقیم خارجی موثر دانسته است [۱۷]

کمپس و کینوشیتا (۲۰۰۳)، عامل مکان جغرافیایی را پارامتری مهم در نظر گرفته اند که در آینده نقش بزرگی در سرمایه گذاری مستقیم خارجی ایفا خواهد کرد [۱۲]

یوان و استرین در سال (۲۰۰۴) اثر باز بودن اقتصاد را بر FDI بررسی کردند و بین آنها یک رابطه مثبت یافتند. [۱۱] اگر چه رسمینی (۲۰۰۳)، وزن این عامل را بسیار اندک دانست. [۱۸]

آنکتاد در سال (۲۰۰۵)، طی گزارشی رتبه ایران در جذب سرمایه گذاری مستقیم خارجی در بین ۱۴۰ کشور جهان را ۱۳۰ اعلام کرد، که عدم اطمینان و بی ثباتی سیاسی و اقتصادی را از علت های اصلی عدم موفقیت ایران در جذب FDI دانست [۱۹]

جانسون در سال (۲۰۰۶)، دوری دو کشور میزبان و سرمایه گذار را یک اثر منفی بر روی بازار سرمایه گذاری و به دنبال آن بر روی FDI دانست که مستلزم هزینه سرمایه گذاری بالاتر و نیاز به سازگاری بیشتر در مقایسه با هزینه سرمایه گذاری در محدوده کشور سرمایه گذار است. همچنین او ادعا کرد که فاصله زیاد دو کشور هزینه حمل و نقل را افزایش می دهد. همچنین او این عامل را در رابطه با صنایعی که نیاز مبرم به منابع و مواد اولیه ای دارند که در کشور میزبان به وفور یافت می شود، عاملی بی اهمیت یاد کرد [۱۶]

سعیدی و میعاد (۱۳۸۹)، در تحقیقی با عنوان بررسی موانع عمده سرمایه گذاری خارجی در ایران از دیدگاه سرمایه گذاران خارجی، رابطه ای معنادار بین شاخص های شروع کسب و کار، اخذ مجوز های لازم، اشتغال، ثبت اموال، پرداخت مالیات، لازم الاجرا شدن قراردادها و جذب سرمایه گذاری خارجی پیدا کردند. [۴]

نجم‌زاده و همکارانش (۱۳۸۴)، در مقاله ای با عنوان تخمین تابع عرضه سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی (FDI) در کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی در سال ۱۳۸۴ که بر پایه مطالعات نظری و تجربی انجام گرفته و در قالب یک الگوی اقتصادسنجی، با استفاده از داده‌های ترکیبی مقطعی - سری زمانی (پانل دیتا) عوامل موثر بر جذب FDI در ۳۱ کشور اسلامی طی دوره ۵ ساله (۲۰۰۰-۱۹۹۵) مورد بررسی قرار دادند. نتایج بدست آمده نشان می‌دهد گسترش اندازه بازار، اجرای سیاست‌های مناسب بازرگانی نظیر کاهش تعرفه‌ها و آزادسازی بازرگانی خارجی، کاهش بی‌ثباتی و ناپایداری اقتصادی از طریق کاهش نرخ تورم، کاهش کسری بودجه و نیز بدهی‌های خارجی دولت اثرات مثبتی بر جذب FDI کشورهای اسلامی دارد. [۹]

باغومیان (۱۳۹۰) در تحقیق خود تحت عنوان روند اثر رفتار سرمایه‌گذاران در بورس اوراق بهادار تهران به بررسی رشد رفتار سرمایه‌گذاران در سرمایه‌گذاری پرداخت. نتایج تحقیق وی نشان داد روند روبه‌رشد اثر رفتار سرمایه‌گذاران در نزد شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی بین سال‌های ۱۳۷۸ تا ۱۳۸۷ می‌باشد [۱].

علی‌نژاد ساروکلانی و همکاران (۱۳۹۳) در تحقیقی تحت عنوان تأثیر ویژگی‌های خاص شرکت بر فرصت‌های سرمایه‌گذاری در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران به بررسی تأثیر اندازه شرکت‌ها، رشد شرکت و اهرم مالی بر فرصت‌های سرمایه‌گذاری در ۸۵ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تا قبل از سال ۱۳۸۰ که تا پایان سال ۱۳۹۰ همچنان عضو بورس بوده پرداختند. نتایج نشان می‌دهد که، اندازه و رشد شرکت تأثیر مثبت و معناداری بر فرصت‌های سرمایه‌گذاری داشته، اما اهرم مالی بر فرصت‌های سرمایه‌گذاری تأثیر ندارد. [۷]

اهداف تحقیق

هدف از این تحقیق بررسی موارد زیر می‌باشد:

- ۱- تأثیر سیاست‌گذاری اقتصادی بر سرمایه‌گذاری مالی خارجی در صنعت حمل‌ونقل هوایی ایران
- ۲- تأثیر ساختار اقتصادی بر سرمایه‌گذاری مالی خارجی در صنعت حمل‌ونقل هوایی ایران
- ۳- تأثیر ساختار حقوقی، تشویقی و حمایتی بر سرمایه‌گذاری مالی خارجی در صنعت حمل‌ونقل هوایی ایران

- ۴- تاثیر جغرافیا و سیاست بر سرمایه‌گذاری مالی خارجی در صنعت حمل‌ونقل هوایی ایران
- ۵- تاثیر امکانات و تدابیر صنعت حمل و نقل هوایی در کاهش هزینه‌ها بر سرمایه‌گذاری مالی خارجی در صنعت حمل‌ونقل هوایی ایران
- ۶- تاثیر سطح تکنولوژی بر سرمایه‌گذاری مالی خارجی در صنعت حمل‌ونقل هوایی ایران
- ۷- تاثیر آینده‌نگری بر سرمایه‌گذاری مالی خارجی در صنعت حمل‌ونقل هوایی ایران
- ۸- تاثیر امنیت پرواز و اعتماد مردم به صنعت حمل و نقل هوایی بر سرمایه‌گذاری مالی خارجی در این صنعت در ایران

فرضیات تحقیق

فرضیه اول: سیاست‌گذاری اقتصادی بر سرمایه‌گذاری مالی خارجی در صنعت حمل‌ونقل هوایی ایران تاثیر دارد.

فرضیه دوم: ساختار اقتصادی بر سرمایه‌گذاری مالی خارجی در صنعت حمل‌ونقل هوایی ایران تاثیر دارد.

فرضیه سوم: ساختار حقوقی، تشویقی و حمایتی بر سرمایه‌گذاری مالی خارجی در صنعت حمل‌ونقل هوایی ایران تاثیر دارد.

فرضیه چهارم: جغرافیا و سیاست بر سرمایه‌گذاری مالی خارجی در صنعت حمل‌ونقل هوایی ایران تاثیر دارد.

فرضیه پنجم: امکانات و تدابیر صنعت حمل‌ونقل هوایی در کاهش هزینه‌ها بر سرمایه‌گذاری مالی خارجی در صنعت حمل‌ونقل هوایی ایران تاثیر دارد.

فرضیه ششم: سطح تکنولوژی بر سرمایه‌گذاری مالی خارجی در صنعت حمل‌ونقل هوایی ایران تاثیر دارد.

فرضیه هفتم: آینده‌نگری بر سرمایه‌گذاری مالی خارجی در صنعت حمل‌ونقل هوایی ایران تاثیر دارد.

فرضیه هشتم: امنیت پرواز و اعتماد مردم به صنعت حمل و نقل هوایی بر سرمایه گذاری مالی خارجی در این صنعت در ایران تاثیر دارد.

روش تحقیق

در این تحقیق جهت نوشتن مبانی نظری و پیکره اصلی تحقیق از روش کتابخانه‌ای، و جهت جمع آوری اطلاعات از ابزار پرسشنامه و برای تجزیه و تحلیل اطلاعات از نرم افزار excel و spss و جهت تجزیه و تحلیل فرضیات از آزمون t-student استفاده شده است.

جامعه آماری

جامعه آماری این تحقیق، شرکت فرودگاه‌های کشور می‌باشد که در آغاز تحت عنوان شرکت مهندسی فرودگاه‌های کشور مستند به تبصره ۱ قانون اصلاح ماده ۵ قانون هواپیمایی کشوری مصوب ۱۳۶۷/۱/۲۵ مجلس شورای اسلامی ایران و به موجب اساسنامه مصوب ۱۳۶۹/۸/۱۴ هیئت محترم وزیران به منظور ایجاد و نگهداری و اداره فرودگاه‌های کشور وابسته به سازمان هواپیمایی کشور تاسیس گردیده است. بر اساس مصوبه مورخ ۱۳۷۳/۱۰/۲۰ شورای عالی اداری و تکالیف مقرر در قوانین مربوط به توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور، در زمینه اصلاح ساختار دستگاه‌های دولتی و جهت گیری بالا بردن کارایی آنها و در راستای استراتژی‌های بخش حمل و نقل کلیه وظایف از نوع تصدی و اجرایی از سازمان هواپیمایی کشور منتزع و به شرکت فرودگاه‌های کشور واگذار گردیده است. به موجب اساسنامه مصوب ۱۳۸۳/۹/۲۵ هیئت محترم وزیران، شرکت فرودگاه‌های کشور به عنوان شرکت مادر تخصصی تلقی و با شخصیت حقوقی و مالی مستقل وابسته به وزارت راه و ترابری گردیده و در حال حاضر طبق قوانین و مقررات شرکت‌های دولتی اداره می‌شود. شرکت مادر تخصصی فرودگاه‌های کشور دارای ۴ معاونت است که شرح آنها به صورت زیر است:

۱. معاونت توسعه مدیریت و منابع، که بر اساس چارت سازمانی شرکت، از چهار واحد اداره کل آموزش و توسعه نیروی انسانی، اداره کل امور مالی و درآمد، اداره کل تدارکات و دفتر حقوقی تشکیل شده است.

۲. معاونت برنامه ریزی و نظارت، که بر اساس چارت سازمانی شرکت، از پنج واحد دفتر برنامه و بودجه، دفتر بررسی‌های اقتصادی و بازرگانی، دفتر همکاری‌های بین‌المللی و مدیریت دانش فرودگاهی و هوانوردی تشکیل شده است.

۳. معاونت عملیات فرودگاهی، که از سه اداره کل تابعه به شرح زیر تشکیل شده است: دفتر استانداردهای فرودگاهی، اداره کل تسهیلات و تجهیزات فرودگاه‌ها و اداره کل بهسازی و توسعه فرودگاه‌ها.

۴. معاونت عملیات هوانوردی، که از اداره کل ارتباطات و ناوبری، اداره کل مراقبت پرواز، شبکه پیام‌های هوانوردی و اداره کل عملیات ایمنی زمینی تشکیل شده است [۱۴].

نمونه :

از بین این جامعه آماری پرسشنامه‌ها در سه دایره معاونت برنامه ریزی و نظارت، معاونت عملیات فرودگاهی و معاونت توسعه مدیریت و منابع پخش گردید که به طور تصادفی انتخاب شده‌اند. برای دستیابی به حجم نمونه مطلوب ۱۳۰ پرسشنامه پخش و از این تعداد ۱۱۰ پرسشنامه عودت داده شد که در نهایت ۹۵ پرسشنامه مورد تایید قرار گرفت.

آزمون فرضیات:

نتایج فرضیه اول:

H_0 : سیاست‌گذاری اقتصادی بر سرمایه‌گذاری مالی خارجی در صنعت حمل‌ونقل هوایی ایران تاثیر ندارد.

H_1 : سیاست‌گذاری اقتصادی بر سرمایه‌گذاری مالی خارجی در صنعت حمل‌ونقل هوایی ایران تاثیر دارد.

با توجه به اطلاعات جدول شماره ۱، ۹۳٪ از پاسخ‌دهندگان به پرسشنامه با ادعای ما مبنی بر اینکه سیاست‌گذاری اقتصادی بر سرمایه‌گذاری مالی خارجی در صنعت حمل و نقل هوایی ایران تاثیر دارد، موافقت و از طرف دیگر نیز آماره برابر با ۱۹,۲۱۶- و سطح معناداری برابر با ۰,۰۰۰ می باشد که در سطح اطمینان ۹۵٪ بیانگر این است که فرضیه H_0 مازاد و ادعای ما پذیرفته می شود.

جدول ۱: نتایج آزمون آماری فرضیه اول

فرضیه	میانگین	درصد توافق	آماره t	درجه آزادی	سطح معناداری (P-Value)
اول	1.67	%۹۳	-19.216	۹۴	0.000

نتایج فرضیه دوم:

H_0 : ساختار اقتصادی بر سرمایه گذاری مالی خارجی در صنعت حمل و نقل هوایی ایران تاثیر ندارد.

H_1 : ساختار اقتصادی بر سرمایه گذاری مالی خارجی در صنعت حمل و نقل هوایی ایران تاثیر دارد.

با توجه به اطلاعات جدول شماره ۲، ۷۱٪ از پاسخ دهندگان به پرسشنامه با ادعای ما مبنی بر اینکه ساختار اقتصادی بر سرمایه گذاری مالی خارجی در صنعت حمل و نقل هوایی ایران تاثیر دارد، موافقت و از طرف دیگر نیز آماره t برابر با ۹,۴۷۱- و سطح معناداری برابر با ۰,۰۰۰ می باشد که در سطح اطمینان ۹۵٪ بیانگر این است که فرضیه H_0 مارد و ادعای ما پذیرفته می شود.

جدول ۲: نتایج آزمون آماری فرضیه دوم

فرضیه	میانگین	درصد توافق	آماره t	درجه آزادی	سطح معناداری (P-Value)
دوم	2.25	%۷۱	-9.471	۹۴	0.000

نتایج فرضیه سوم:

H_0 : ساختار حقوقی، تشویقی و حمایتی بر سرمایه گذاری مالی خارجی در صنعت حمل و نقل هوایی ایران تاثیر ندارد.

H_1 : ساختار حقوقی، تشویقی و حمایتی بر سرمایه گذاری مالی خارجی در صنعت حمل و نقل هوایی ایران تاثیر دارد.

با توجه به اطلاعات جدول شماره ۳، ۸۲٪ از پاسخ دهندگان به پرسشنامه با ادعای ما مبنی بر اینکه ساختار حقوقی، تشویقی و حمایتی بر سرمایه‌گذاری مالی خارجی در صنعت حمل‌ونقل هوایی ایران تاثیر دارد، موافقت و از طرف دیگر نیز آماره t برابر با $-9,534$ و سطح معناداری برابر با $0,000$ می‌باشد که در سطح اطمینان ۹۵٪ بیانگر این است که فرضیه H_0 ما رد و ادعای ما پذیرفته می‌شود.

جدول ۳: نتایج آزمون آماری فرضیه سوم

فرضیه	میانگین	درصد توافق	آماره t	درجه آزادی	سطح معناداری (P-Value)
سوم	1.9	٪۸۲	-9.534	۹۴	0.000

نتایج فرضیه چهارم:

H_0 : جغرافیا و سیاست بر سرمایه‌گذاری مالی خارجی در صنعت حمل‌ونقل هوایی ایران تاثیر ندارد.

H_1 : جغرافیا و سیاست بر سرمایه‌گذاری مالی خارجی در صنعت حمل‌ونقل هوایی ایران تاثیر دارد.

با توجه به اطلاعات جدول شماره ۴، ۹۱٪ از پاسخ دهندگان به پرسشنامه با ادعای ما مبنی بر اینکه جغرافیا و سیاست بر سرمایه‌گذاری مالی خارجی در صنعت حمل‌ونقل هوایی ایران تاثیر دارد، موافقت و از طرف دیگر نیز آماره t برابر با $-15,565$ و سطح معناداری برابر با $0,000$ می‌باشد که در سطح اطمینان ۹۵٪ بیانگر این است که فرضیه H_0 ما رد و ادعای ما پذیرفته می‌شود.

جدول ۴: نتایج آزمون آماری فرضیه چهارم

فرضیه	میانگین	درصد توافق	آماره t	درجه آزادی	سطح معناداری (P-Value)
چهارم	1.68	٪۹۱	-15.565	۹۴	0.000

نتایج فرضیه پنجم:

H_0 : امکانات و تدابیر صنعت حمل و نقل هوایی در کاهش هزینه‌ها بر سرمایه‌گذاری مالی خارجی در صنعت حمل و نقل هوایی ایران تاثیر ندارد.

H_1 : امکانات و تدابیر صنعت حمل و نقل هوایی در کاهش هزینه‌ها بر سرمایه‌گذاری مالی خارجی در صنعت حمل و نقل هوایی ایران تاثیر دارد.

با توجه به اطلاعات جدول شماره ۵، ۸۴٪ از پاسخ دهندگان به پرسشنامه با ادعای ما مبنی بر اینکه امکانات و تدابیر صنعت حمل و نقل هوایی در کاهش هزینه‌ها بر سرمایه‌گذاری مالی خارجی در صنعت حمل و نقل هوایی ایران تاثیر دارد، موافقت و از طرف دیگر نیز آماره t برابر با $-۷,۱۷۰$ و سطح معناداری برابر با $۰,۰۰۰$ می‌باشد که در سطح اطمینان ۹۵٪ بیانگر این است که فرضیه H_0 ما رد و ادعای ما پذیرفته می‌شود.

جدول ۵: نتایج آزمون آماری فرضیه پنجم

فرضیه	میانگین	درصد توافق	آماره t	درجه آزادی	سطح معناداری (P-Value)
پنجم	1.88	۸۴٪	-7.170	۹۴	0.000

نتایج فرضیه ششم:

H_0 : سطح تکنولوژی بر سرمایه‌گذاری مالی خارجی در صنعت حمل و نقل هوایی ایران تاثیر ندارد.

H_1 : سطح تکنولوژی بر سرمایه‌گذاری مالی خارجی در صنعت حمل و نقل هوایی ایران تاثیر دارد.

با توجه به اطلاعات جدول شماره ۶، ۷۶٪ از پاسخ دهندگان به پرسشنامه با ادعای ما مبنی بر اینکه سطح تکنولوژی بر سرمایه‌گذاری مالی خارجی در صنعت حمل و نقل هوایی ایران تاثیر دارد، موافقت و از طرف دیگر نیز آماره t برابر با $-۴,۴۵۲$ و سطح معناداری برابر با $۰,۰۰۰$ می‌باشد که در سطح اطمینان ۹۵٪ بیانگر این است که فرضیه H_0 ما رد و ادعای ما پذیرفته می‌شود.

جدول ۶: نتایج آزمون آماری فرضیه ششم

فرضیه	میانگین	درصد توافق	آماره t	درجه آزادی	سطح معناداری (P-Value)
-------	---------	------------	-----------	------------	------------------------

ششم	2.16	٪۷۶	-4.452	۹۴	0.000
-----	------	-----	--------	----	-------

نتایج فرضیه هفتم:

H_0 : آینده نگری بر سرمایه گذاری مالی خارجی در صنعت حمل و نقل هوایی ایران تاثیر ندارد.

H_1 : آینده نگری بر سرمایه گذاری مالی خارجی در صنعت حمل و نقل هوایی ایران تاثیر دارد.

باتوجه به اطلاعات جدول شماره ۷، ۷۶٪ از پاسخ دهندگان به پرسشنامه با ادعای ما مبنی بر اینکه آینده نگری بر سرمایه گذاری مالی خارجی در صنعت حمل و نقل هوایی ایران تاثیر دارد، موافقت و از طرف دیگر نیز آماره t برابر با ۵,۵۶۴- و سطح معناداری برابر با ۰,۰۰۰ می باشد که در سطح اطمینان ۹۵٪ بیانگر این است که فرضیه H_0 ما رد و ادعای ما پذیرفته می شود.

جدول ۷: نتایج آزمون آماری فرضیه هفتم

فرضیه	میانگین	درصد توافق	آماره t	درجه آزادی	سطح معناداری (P-Value)
هفتم	1.96	٪۷۶	-5.564	۹۴	0.000

نتایج فرضیه هشتم:

H_0 : امنیت پرواز و اعتماد مردم به صنعت حمل و نقل هوایی بر سرمایه گذاری مالی خارجی در صنعت حمل و نقل هوایی ایران تاثیر ندارد.

H_1 : امنیت پرواز و اعتماد مردم به صنعت حمل و نقل هوایی بر سرمایه گذاری مالی خارجی در صنعت حمل و نقل هوایی ایران تاثیر دارد.

با توجه به اطلاعات جدول شماره ۸، ۸۰٪ از پاسخ دهندگان به پرسشنامه با ادعای ما مبنی بر اینکه امنیت پرواز و اعتماد مردم به صنعت حمل و نقل هوایی بر سرمایه گذاری مالی خارجی در صنعت حمل و نقل هوایی ایران تاثیر دارد، موافقت و از طرف دیگر نیز آماره t برابر با ۶,۶۴۷- و سطح معناداری برابر با ۰,۰۰۰ می باشد که در سطح اطمینان ۹۵٪ بیانگر این است که فرضیه H_0 ما رد و ادعای ما پذیرفته می شود.

جدول ۸ : نتایج آزمون آماری فرضیه هشتم

فرضیه	میانگین	درصد توافق	آماره t	درجه آزادی	سطح معناداری (P-Value)
هشتم	1.92	٪۸۰	-6.647	۹۴	0.000

نتیجه گیری و پیشنهادات:

صنعت حمل و نقل هوایی یکی از صنایعی است که فرصت سرمایه گذاری زیادی دارا می باشد و توجه به عواملی که باعث ایجاد مشوق های سرمایه گذاری مالی و تاثیر بر آن می شود، مهم است بدین منظور در این تحقیق به بررسی تاثیر سیاست گذاری اقتصادی، ساختار اقتصادی، ساختار حقوقی، تشویقی و حمایتی، جغرافیا و سیاست، امکانات و تدابیر صنعت حمل و نقل هوایی در کاهش هزینه ها، سطح تکنولوژی و آینده نگری بر سرمایه گذاری مالی خارجی در صنعت حمل و- نقل هوایی ایران پرداخته و نتایج تحقیق حاکی از آن است که این عوامل تاثیر مثبت و قوی بر سرمایه گذاری مالی خارجی در صنعت حمل و نقل هوایی ایران دارد.

با توجه به کارهای انجام شده در این تحقیق پیشنهاد می شود در تحقیقات آتی وزن عوامل به دست آمده و میزان اثر گذاری آن ها بر این صنعت سنجیده شود و همچنین می توان وزن هر کدام را در سطوح پرواز، ساخت و بهسازی فرودگاه ها و بازاریابی و تبلیغات به صورت جداگانه بررسی نمود.

پانوش: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

FDI :Foreign Direct Investment

GDP: Gross Domestic Product

GNP: Gross National Product

R&D :Resource & Demand

ECO: Economic Cooperation Organization

منابع و مآخذ:

۱. باغومیان، رافیک، (۱۳۹۰)، " بررسی روند اثر رفتار سرمایه گذاران در بورس اوراق بهادار تهران"، **نشریه تحقیقات حسابداری و حسابرسی**، شماره ۱۲، زمستان، تهران، انجمن حسابداری ایران.
۲. ترابی، تقی و محمدزاده اصل، نازی (۱۳۸۶): " تحلیل نقش جهانی شدن در جذب سرمایه خارجی و رشد اقتصادی"، پژوهشنامه اقتصادی سال ۱۰ شماره ۲ صفحات ۲۴۰-۲۱۷
۳. دائی کریم زاده، سعید و عماد زاده، مصطفی و کامکار دلاکه، هادی (۱۳۹۰)، " اثر سرمایه گذاری دولت در بخش حمل و نقل بر رشد اقتصادی در ایران"، فصل نامه مدل سازی اقتصادی، شماره ۴ پیاپی ۱۰ صفحات ۶۳-۸۲
۴. سعیدی، علی و میعاد، زهرا (۱۳۸۹): " بررسی موانع عمده سرمایه گذاری خارجی در ایران از دیدگاه سرمایه گذاران خارجی"، پژوهشنامه اقتصادی سال ۱۱ شماره ۲ صفحات ۲۰۰-۱۸۱
۵. شاه آبادی، ابوالفضل (۱۳۸۵): " اثر سرمایه گذاری مستقیم خارجی، تجارت بین الملل و سرمایه انسانی بر بهره وری کل عوامل اقتصاد ایران"، دوفصلنامه علمی - پژوهشی جستارهای اقتصادی، سال چهارم، شماره هفتم، بهار و تابستان ۱۳۸۶ صفحات ۹۹-۱۳۴
۶. شیرین بخش، شمس اله (۱۳۸۶): " اثرات سیاست پولی بر سرمایه گذاری و اشتغال"، پژوهشنامه اقتصادی صفحات ۲۶۳-۲۷۳
۷. علی نژادساروکلانی، مهدی و شول، عباس و مریم بحرینی (۱۳۹۳)، " تأثیر ویژگی های خاص شرکت بر فرصت های سرمایه گذاری در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران"، **نشریه مطالعات حسابداری و حسابرسی**، انجمن حسابداری ایران، تهران، شماره ۱۱، پاییز، صص ۵۰-۶۵.
۸. قامت، جعفر (۱۳۹۰): " بررسی سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران و اثرات آن در جذب سرمایه گذاری خارجی"، دانشنامه

۹. نجارزاده، رضا و صباغ کرمانی، مجید و شقایق شهری، وحید (۱۳۸۴): "تخمین تابع عرضه سرمایه گذاری مستقیم خارجی در کشور های عضو سازمان کنفرانس اسلامی"، فصلنامه پژوهشنامه بازرگانی، شماره ۳۵، تابستان ۲۱۲، ۱۳۸۴ صفحات ۱۷۷-۲۱۲

10. 2013 International Bank for Reconstruction and Development :
"International Debt Statistics 2013"

11. Bevan, A. Alan & Estrin, Saul (2004) The determinants of foreign direct investment into European transition economies, ELSEVIER, Journal of Comparative Economics 32, pp. 775-787

12. Campos, F. Nauro and Kinoshita, Yuko (2003) Why Does FDI Go Where it Goes? New Evidence from the Transition Economies, IMF Working Paper, WP/03/228

13. Han T.J. Smit (2003) : "INFRASTRUCTURE INVESTMENT AS A REAL OPTIONS GAME THE CASE OF EUROPEAN AIRPORT EXPANSION", Financial Management (USA), Winter 2003, Volume: 32 Issue: 4 pp.27-57 (31 pages)

14. <http://www.airport.ir/SitePages/Home.aspx>

15. http://www.bashgah.net/fa/content/print_version/30666 (Sun Dec 2 17:57:38 2012)

16. Johnson, Andreas (2006) FDI inflows to the Transition Economies in Eastern Europe: Magnitude and Determinants, CESIS Electronic Working Paper Series, Paper No.59

17. Moosa A. Imad (2002) : " Foreign Direct Investment Theory , Evidence and Practice" ; PALGRAVE

18. Resmini, Laura (2000) The determinants of foreign direct investments in CEECs, Economics of Transition, Volume 8 (3), pp. 665-689

19. UNCTAD INVESTMENT BRIEF, No. 1, 2007, Foreign direct investment surged again in 2006, 01/02/07 (UNCTAD/ITE/IIA/MISC/2007/2), 2 pages, 58KB

پرو، شہ گاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

The factors effective on the direct foreign financial investment in air transport industry of Iran

Abstract

Transportation is considered from the infrastructural affairs and one of the significant components of the consumption-production cycle that enjoys an effective and important contribution in the process of economic growth. The air transportation as a branch of transport industry covers a big part of this economical market, that itself includes the components such as building, upgrading and the expansions of airports, flight equipment, airplanes technology as well as the control systems. Today, several of the countries in the world, due to the non-sufficiency of their domestic resources for investment, have seriously inclined towards foreign investment. The foreign investment usually takes place into two forms of foreign joint investment and the direct foreign investment. The direct foreign investment is a type of investment that takes place in an organization working in a country other than the investor country and its result is to acquire the effective right of voting in the company management [12]. The direct investment in the air transport will cause the increase of productivity, trust in this transport system, tourist absorption and the flourishing of country's economy. This paper deals with the survey/study of the factors effective on the direct foreign financial investment in the air transportation industry of Iran. The questionnaire tool has been used for data collection. For this purpose, 130 of the questionnaires were distributed among the under study sample that out of which 110 questionnaires were sent back and 95 questionnaires were accepted out of this number. The T-student test was used to analyze the data.

The research results indicate that the factors effective on this subject can be classified into four general groups of economic investments, economic structure, supportive and encouraging legal structure and finally the geography as well as politics. The effect of each of the items/points was assessed as positive on foreign financial investment.

Keywords: direct foreign financial investment, air transport industry, economic policies, FDI